

Kültür ve Tabiat Varlıklarıyla İlgili Olarak Yapılacak Araştırma, Sondaj ve Kazılar Hakkında Yönetmelik

(Bu mevzuat sayfaları Kültür ve Turizm Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı tarafından denetlenmekte ve güncellenmektedir.)

(Resmi Gazete Tarihi: 10.08.1984 Resmi Gazete Sayısı: 18485)

Amaç ve Kapsam

Madde 1- Bu yönetmeliğin amacı 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'na tabi ve taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarını meydana çıkarmak üzere araştırma, sondaj ve kazı yapılması için izin verilmesine, elde edilecek varlıkların muhafaza şartlarına, eserler üzerinde araştırma yapılmasına, ilgililerin görev, yetki, sorumluluk ve hakları ile giderlerine ait esasları belirlemektir.

Dayanak

Madde 2- Bu yönetmelik 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun 35-49 uncu maddelerinin amir hükümleri doğrultusunda hazırlanmıştır.

Tanımlar

Madde 3- Bu yönetmelikte geçen :

"Sondaj ve Kazı"; taşınır ve taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının ortaya çıkarılması için bilimsel yöntemlerle toprak ve su altındaki tabii, tarihi ve arkeolojik alanlarda yapılan çalışmaları,

"Araştırma"; kültür ve tabiatla ilgili herhangi bir meseleyi tahkik, tahlil ve teşhis etmek için müzelerde veya kazı yapmaksızın toprak üstünde, su altında yapılan çalışmaları, ifade eder.

Kısaltmalar

Madde 4- Bu yönetmelikte geçen :

"Bakanlık"; Kültür Bakanlığı'nı,

"Müze"; Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü ne bağlı müzeleri, ifade eder.

Sondaj ve Kazı Yapacaklarda Aranacak Nitelikler

Madde 5- Sondaj ve kazı yapmak isteyen Türk ve yabancılarda;

- a)** Sondaj ve kazı yapılmak istenen yerin oluşumu ve kültürleriyle ilgili bilim dallarında uzman olduklarının belgelendirilmesi,
- b)** Bu dallarda, bir üniversite veya yüksek okulun öğretim üyesi ya da bu konu ile ilgili bir bilimse kuruluş yetkili elemanı olmaları,
- c)** Bilimsel sondaj ve kazıda yeterli tecrübeye sahip bulunmaları,
- d)** Çalıştıkları bilim dallarında yayınlanmış eserlerinin bulunması,
- e)** Sondaj ve kazı yapmada sakıncalı durumlarının bulunmaması,
- f)** Bağlı bulundukları kurumlarınca resmen tavsiye edilmeleri,
- g)** Yapacakları sondaj ve kazı çalışmaları için bağlı bulundukları kurumlarınca yeterli ödeneğin sağlandığının yazıyla taahhüt edilmesi, şartları aranır.

İzin İçin Müracaat

Madde 6- Sondaj veya kazı yapmak isteyenler, kazının yapılacağı yeri, kazı programını ve çalış katılacak üyelerin kimliklerini kapsayan bir yazıyla Bakanlığa başvururlar.

Yabancı heyetler müracaatlarını dış temsilciliklerimiz aracılığıyla yaparlar. Dışişleri Bakanlığı ke görüşü ile birlikte başvuruyu Bakanlığa iletir.

Araştırmacılar da müracaatlarını bu maddede belirtilen esaslara göre yaparlar.

İzin

Madde 7- Müracaatı alan Bakanlık, sondaj kazı ve araştırma yapılmak istenen yerin Bakanlık adı tutulan yerlerden olup olmadığını, izin verilmesinde yara görülüp görülmediğini inceler.

Sondaj ve kazı izni verilmesi uygun görüldüğü takdirde gereken işlemler tamamlanarak dosya Bakanlar kurulu Kararı alınmak üzere Başbakanlığa gönderilir.

Bakanlık elemanları veya Bakanlıkça görevlendirilecek Türk bilim adamları tarafından yapılacak ve kazıları Bakanlıkça karara bağlanır.

Türk ve yabancı kişi, heyet veya kurumlarca yapılacak araştırmalara Bakanlıkça izin verilir.

Kazı ve sondaj ruhsatnameleri ile araştırma izni bir yıl için geçerlidir.

(E-AG 11/09/2012-28400) Restorasyon, konservasyon ve çevre düzenlemesi gerektiren kazı alanlarında, bu çalışmalar tamamlanıncaya yeni kazı çalışması yapılamaz.

Madde 8- Her sondaj ve kazı bir başkanının sorumluluğu altında yürütülür. Birden fazla kişinin

katıldığı araştırmalar da aynı şekilde bir başkanın sorumluluğu altında yapılır.

Sondaj ve Kazının Yapılması

Madde 9- Sondaj veya kazıda aşağıdaki esaslara uyulması zorunludur.

- a)** Sondaj ve kazı bilimsel metodlara göre yapılır.
- b)** Kazı heyetleri, izin verilen saha dışında bilimsel çalışma yapamazlar.
- c)** Kazı ukurları Bakanlığın izni olmadan kapatılıp, doldurulamaz.
- )** Kazı sırasında çıkan önemli mimari yapı kalıntılarının kaldırılması Bakanlığın iznine bağlıdır.
- d)** Bakanlıkça, kazı heyetinden gerektiğinde kazı alanını tabii varlığını koruyacak şekilde bir kazı sistemi uygulanması istenir.
- e)** kazılarda ortaya çıkan kültür varlıklarının bakım onarımları için gerekli eleman ile araç gereç heyetleri tarafından sağlanır.
- f)** Kazı başkanı, kazıda çıkan taşınır ve taşınmaz her türlü kültür varlığı hakkında Bakanlık temsilcisi veya uzmanına gerekli bilgileri verir.
- g)** Kazı başkanı, kazıda çıkan her türlü buluntuyu, bu buluntuların toplandığı eski eser deposuna Bakanlık temsilcisi veya uzmanın, Bakanlık Müfettişi ve Bakanlık yetkililerinin tetkikine ve denetimine müsaade etmek zorundadır.
- h)** Kazı sonunda, kazıda meydana çıkarılan taşınır kültür varlıklarının Bakanlıkça gösterilecek mnakil masrafları kazı başkanlığınca karşlanır.
- ı)** Kazıda çıkan buluntular, ilgili müzeye teslim edilirken kazı envanteri esas alınır. Envanter ve buluntu listesi, teslim tutanakları, Bakanlık temsilcisi veya uzmanı, kazı başkanı ve müze yetkilileri birlikte imzalanır. Bu belgelerin birer rneği son rapor ekinde, temsilci veya uzman tarafından Bakanlığa gönderilir.
- i)** Kazı evlerinde çalışma mevsimi sonunda müzelik değerde kültür varlığı bırakılamaz. Kazıda çıkan kültür varlıkları, her ne surette olursa olsun, Bakanlığın izni olmadan Devlet Müzeleri dışında biriktirilemez.
- j)** Her kazı mevsimi sonunda en geç üç ay içinde kazı başkanı kazıda çıkan envanterlik buluntuların birer fotoğrafını, mimari eserlerin birer planını kazı sonuçlarını belirten bilimsel raporuna ekleyerek Bakanlığa gönderir.
- k)** Kazıda kullanılmak üzere gümrük vergisinden muaf olarak geçici bir süre için Türkiye`ye ithal edilen malzemeler süresi içinde yurt dışına çıkarılmadığı takdirde bundan doğacak her türlü vergi, resim, ceza ve gecikme zamları kazı başkanı tarafından ödenir.
- l)** Bakanlığın tahsis ettiği denek ile alınan kazı malzemesinin tasdikli bir listesi kazı başkanlığına Bakanlığa verilir. Bu malzeme için ayrı bir demirbaş eşya esas kayıt defteri tutulur.
- m)** Bakanlık elemanları dışında kazı yapan Türk ve yabancı heyetlerin çalışmaları ile ilgili her türlü

prim vergi ve harçların ödenmesinden kazı başkanları sorumludur.

n) Kazı sondaj ve araştırma izinlerinin 2863 sayılı kanunun 40 ıncı maddesine göre yenilenmesi gerekli müracaat her yıl en geç Aralık ayı sonuna kadar yapılır.

o) Bakanlıkça kazı için verilen ödeneklerin harcama belgeleri ile diğer kaynaklardan temin edilen ödenek miktarları kazının bitiş tarihinden en geç bir ay içinde kazı başkanı tarafından Bakanlığa gönderilir.

Araştırmanın Yapılması

Madde 10- Yüzey araştırmalarında araştırma heyetleri izin verilen saha dışında araştırma yapamaz.

Araştırma sırasında yüzeyde bulunan taşınır kültür varlıkları, envanter listesi ile bölgedeki müzeye kaydedilir.

Müzelerde yapılacak araştırmalarda, müzenin belirleyeceği şartlara uyulur. Bu şartlar belirlenirken zaman tespiti, yayınlama hakkı, müzenin ziyaret düzeni, varlıkların emniyeti ve sağlığı gibi hususlara dikkate alınır.

Araştırma sonuçlarını kapsayan yayından iki nüshası ilgili müzeye verilir. Bu nüshası müzece Bakanlığa gönderilir.

Sondaj, Kazı ve Araştırma Yapanlara Tanınan Haklar

Madde 11- Sondaj, kazı ve araştırma ile ilgili her türlü bilimsel yayım hakkı 2863 sayılı Kanun'un üçüncü maddesinde belirtilen süreler içerisinde olmak şartıyla 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu hükümleri gereğince kazı ve araştırma başkanlarına aittir.

Madde 12- Kazı ve araştırma başkanları Kültür Varlıklarına zarar vermemek ve ticari amaçlarla kullanmamak şartı ile kazı ve araştırmada bulunan Kültür Varlıkları üzerinde mulaj, diapozitif, fotoğraflar ve film alma gibi her türlü bilimsel çalışma hakkına sahiptir.

Madde 13- Kazı başkanlarının veya başkanların yetki verdiği şahısların kazıda bulunan ve müzeye teslim edilen Kültür Varlıkları üzerinde yapacakları bilimsel çalışmalarda müze idarelerince gerekli kolaylıklar sağlanır.

Madde 14- Kazı heyetleri kazı yeri ve kazı yerindeki sabit tesisler ile bunlar içindeki her türlü malzemelerin korunması için yeteri kadar bekçi görevlendirirler. Bu bekçilerin tayini ilgili Müze Müdürlüğünün uygun görüşü ile kazı başkanı tarafından yapılır.

Görevlendirilecek bekçiler kazı mevsimi dışında İl İdaresi Kanununa tabi olmak üzere o yerin bağlı olduğu müze idaresine karşı sorumludur.

Madde 15- Bakanlıkça finanse edilen kazılar dışında, bekçilerin ücret ve masraflarını, kazı yeri haline getirilmesinin gerektirdiği giderleri karşılamak, kazı sırasında meydana gelebilecek zararın tazmin ve bunlarla ilgili giderler için, ruhsat verme veya süre uzatma sırasında, miktarı her yıl Bakanlıkça belirlenecek meblağ kazı sahiplerinden tahsil edilerek kazı yerine en yakın müze adına emaneten mal sandığına yatırılır.

Madde 16- Kazı başkanınca bu yönetmelikte görev ve sorumlulukların yerine getirilmemesi halinde sonraki yıllara ait ruhsat veya süre uzatımı isteği kabul olunamaz.

Araştırma Sondaj ve Kazılarda Görevlendirilenler

Madde 17- 2863 sayılı Kanunun 48 inci maddesi gereğince yabancı heyet ve kurumlar tarafından yapılan araştırma, kazı ve sondajlarda Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü uzmanlarından bir veya birkaç temsilci görevlendirilir. Türk Heyet ve kurumlarınca yapılan araştırma kazı ve sondajlara Bakanlıkça adına yetkili bir uzman görevlendirilir.

Birden fazla temsilci görevlendirildiği hallerde, Bakanlıkça seçilecek bir temsilci, diğeri veya diğeri temsilci yardımcılığı görevini yaparlar.

Temsilcilerin Nitelikleri

Madde 18- Temsilcilerin seçiminde;

- a) Görevlendirilecekleri kazı veya araştırma ile ilgili bilim dalında uzman olmaları,
- b) Yabancı bilim heyetlerinin yaptıkları kazı veya araştırmalarda görevlendirilen temsilcilerin yabancı dillerinden birini bilmeleri,
- c) Bakanlıkça yapılan "Hizmet İçi Eğitim Semineri" ni başarı ile tamamlamış olmaları, dikkate alınır.

Uzmanların Nitelikleri

Madde 19- Uzmanların seçiminde :

- a) Görevlendirilecekleri kazı ve araştırma ile ilgili bilim dalında uzman olmaları,
- b) Bakanlıkça yapılan "Meslek İçi Eğitim Semineri" ni başarı ile tamamlamış olmaları dikkate alınır.

Madde 20- Temsilcilerin veya uzmanların kazıdaki görev ve yetkileri:

- a) Araştırmaya veya kazıya birden fazla temsilci verildiği takdirde temsilci yardımcılarını temsilci hazırlayacağı iş bölümüne göre görev yaparlar. Görevde sorumluluk eşittir.
- b) Temsilci ya da uzman kazının başlangıcında ve ondan sonra gelen her onbeş günde bir hazırladığı raporu Bakanlığa gönderir. Kazı başlangıç raporunda kazı yerinin bağlı olduğu il, ilçe, bucak ve

kazı yerinin açık posta adresi, kazı yerine en kolay hangi yol ve vasıta ile gidilebileceği, kazının başlama tarihi, heyet üyeleri ve işçi sayısı belirtilir. 15 günlük raporlarda kazıda elde edilen bilgiler sonuçlar kazı heyetine yeniden katılan veya heyetten ayrılan üyeler, değişen işçi sayıları bildirilir.

c) Son raporlarda, o mevsim yapılan kazının sonuçları, envantere geçen eserlerle etütlük eserler sayısı, kazının kapanış tarihi, kazı yerinde çıkan ve korunması gerekli mimari kalıntılar hakkında bilgi verilir ve hazırlanan rapora eserlerin ilgili müzelere teslim tutanağının bir örneği ile bir nüsha eser envanteri ve etütlük eser listesi eklenir.

d) Bakanlık temsilcisi veya uzman, kazıda çıkan taşınabilir müzelik değerdeki varlıkları Bakanlık verilen envanter fişlerine iki nüsha olarak kaydeder.

e) Kazıda çıkan eserlerin müzeye tesliminde kazı envanter kayıtları esas alınır. Envanter ve teslim tutanağı kazı başkanı, temsilci veya uzman ve müze yetkililerince birlikte imzalanır. İki nüsha o düzenlenen envanter ve etütlük eser listelerinin birer nüshası ilgili müzeye teslim edilir.

f) Temsilci veya uzman gerektiğinde Bakanlıkça verilecek diğer görevleri de yerine getirir.

g) Temsilci veya uzman Bakanlığın izni olmadan kazı alanından ayrılamaz. Kazı heyeti bilimsel geziye çıktığı zaman bu geziye temsilci de katılır. Ancak kazı heyetinin bir kısmı kazı yerinde ka temsilci geziye katılamaz. Birden fazla temsilci bulunan yerlerde, içlerinden biri kazı yerinde kalır. Diğerleri geziye katılır.

h) Temsilci ya da uzman gerekli gördüğü ve sakıncalı bulduğu hallerde bazı işçilerin çalışmama kazı başkanından isteyebilirler.

Madde 21- Yabancı kurum ve heyetlerce yapılan araştırma, kazı ve sondajlarda görevlendirile Bakanlık temsilcilerinin yevmiye, yol masrafı, temsil ödeneği ve sualtı dalış tazminatı kazı başkanlarından peşinen tahsil edilip bir Devlet Bankasına yatırılan paradan ödenir. Temsil ödeneği miktarı her yıl Bakanlıkça tayin edilir.

Kaldırılan Hükümler

Madde 22- 19 Ağustos 1973 gün ve 14630 sayılı Resmi Gazete`de yayımlanan Eski Eserler Sonuç Kazı Yönetmeliği" ile 13 Haziran 1979 gün ve 16665 sayılı resmi Gazete`de yayımlanan "Eski Eserler Sondaj ve Kazı Yönetmeliği`nin 5 inci maddesine bir fıkra eklenmesine ilişkin Yönetmelik" yürürlükten kaldırılmıştır.

Yürürlük

Madde 23- 832 sayılı Kanunun 105 inci maddesi uyarınca hakkında Sayıştay`ın olumlu görüşü bulunan bu yönetmelik yayımlandığı tarihte yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 24- Bu yönetmeliği Kültür Bakanı yürütür.